

„Soča“ izhaja vsak četrtek in velja s pošto prejemanja ali v Gorici na dom pošiljana za družabnike polit. društva „Soča“:

Vse leto f. 4.—
Pol leta „ 2.—
Četrt leta „ 1.10

Za nedružabnike:

Vse leto f. 4.50
Pol leta „ 2.30
Četrt leta „ 1.20

Posamezne številke se dobivajo po 10 soldov v Gorici pri Paternoliju in Sobarju; v Trstu v tobakarnah „Via del Belvedere 179“ in „Via della caserma 60“.

SOČA

Glasiloslovenskega političnega društva goriškega za brambo narodnih pravic.

Pri oznanilih se plačuje za navadno pristopno vrsto:

8 kr., če se tiska 1 krat
7 „ „ „ 2 krat
6 „ „ „ 3 krat

Za večje črke po prostoru in vsak 30 kr. za kolek.

Naročnina in dopisi naj se blagovno pošiljajo uredniku: Viktorju Dolcu v Gorici, Con. del Cristo 186 blizu skega trga, kjer se nahaja tudi uprava. — Rokopisi se ne vračajo; dopisi blagovoljno frankujejo. — Delalci drugim nepremožnim se naročnina ako so oglase pri uredniku.

Nove šolske postave.

IV.

(Dalje.)

Da dobimo dobre ljudske učitelje, treba, kakor smo že zadnjč omenili, neobhodno dobrih učiteljskih odgojevališč. V ta namen pa naj bi se postavile preparandije na popolnem enako stopinjo z vsemi drugimi sredajimi šolami. Kajti le tedaj, kedar bode imelo učiteljsko osebje na pripravniških enakih veljavo in enako uravnave plače, kakor ono drugih srednjih šol, se bodo oglašale za dotične službe sposobne, na postavljeni podlagi za srednje šole kvalifikovane moči.

Kakšne razmere so zdaj na našem preparandiji v Gorici, ne bomo tukaj razpravljali; o tem spregovorimo nekoliko besedij morda pozneje enkrat na drugem mestu. Trditi moremo samo to, da pripravnišče v Gorici nij tako, kakoršno bi moralo biti gledé na njegov velevažen namen, in kaj enacega bi se menda moglo trditi tudi o isterskem in o tržaškem preparandiji. Sicer je tudi vsako izmed njih premalo obiskovano, tako da število dijakov nij v nobeni primeri s številitom učiteljev.

Gledé da so narodne razmere na Goriškem, Tržaškem in Isterskem enake, da potrebujemo na Primorskem povsod slovenskih in italijanskih učiteljev, bi bilo po našem mnenju vsakakor priporočljivo, ko bi se za celo Primorsko napravilo eno samo učiteljsko pripravnišče s paralelnimi razredi. Za eno samo tako učilišče bi se dobile laže sposobne učiteljske moči, bi se napravile lepše učilne zbirke in bi se veiko manje potrosilo, nego se mora zdaj trositi za tri primerno slabo urejena in se sploh ne prav sposobnim učiteljskim osebjem oskrbljena pripravnišča. Da pa ne nastane iz tega nobena ovira oddaljenim obiskovalcem, naj se dovolé dotičnim pripravnikom primerno višje stipendije.

Učiteljske službe na pripravniških naj bi se podeljevale takim možem, kateri so ne samo za to kvalifikovani, ampak so tudi priznani dobri pedagogi, da se more od njih pričakovati, ka bodo, kakor priporoča

poročilo r.kega šolskega sveta, pripravnikom um in sree za prihodnji težavni stan odgojevali.

Kar se tiče šolskih knjig za ljudske šole, se tudi vjemamo z omenjenim poročilom. O tem moremo samo opaziti, da za naše ljudske šole nemamo še nobenega pravega učnega načrta, — knjige pa se morajo vsakakor na njegovi podlagi sestaviti. Kakor smo pozvedali je gosp. šolski nadzornik A. Klodič osnoval take učne načrte, kateri se ravno kar tiskajo v dvorni tiskarni na Dunaji in se imajo že letos vvesti v ljudskih šolah na Štirnškem.

Shludanje stroškov za potrebe ljudskih šol je v naši razpravi najvažnejše vprašanje, ker se ravno zaradi njega mnenja najboljje cepijo in ker so ravno dotične določbe naj več spodtikljaj, da se ne morejo nove šolske postave tako naglo izvršiti, kakor bi bilo želeli. Naj razložimo tudi o tem v kratkem svoje mnenje.

Največe število privržencev ima načelo, po katerem naj bi morala vsaka občina za vse potrebe svoje šole skrbeti in pritriliti moramo, da je to načelo naj liberalnejše, ker se vjema s principom občinske samouprave ali avtonomije. To la če se ozremo na koliko po naših občinah in če v poštev jemljemo vse naše razmere, moramo žalibog izreči, da je naše ljudstvo, razun v malem številu občin na Goriškem, še premalo zrelo za popolno samoupravo v tem oziru, da ne spozaava še povsod pravih koristij, katere bi mu izvirale iz dobrih šol, da tedaj tudi nema še toliko ljubezni do njih, ka bi hotelo za-nje kaj žrtvovati. Marveč se še v prav mnogih občinah zoperstavljajo ne samo plačilom za šole, ampak tudi obiskovanju šol, ter zadržujejo v slepi trdovratnosti svoje otroke od njega. Pri takih razmerah ne moremo nikakor priporočati, da bi se izročila skrb za šole, to je za njihovo vzdrževanje, in posebno ne za plačevanje učiteljskega osebja, uže sedaj popolnoma našim občinam. To bi se morda smelo pozneje zgoditi, kedar bo naše ljudstvo bolje zbujeno, bolje zavedeno.

Naše mnenje je, da bi okrajne šolske ustanove ostale; one naj bi nabirale, kolikor treba za plače učiteljskega osebja in za stroške okrajnega šolskega svetovalstva; to la ne tako, da bi morale vse občine za

te stroške enake priklade k davkom plačevati, ampak vsaka občina naj priskrbi v svojem letnem proračunu, ki mora biti vsaj poldrugi mesec pred začetkom leta ugotovljen in okrajnemu šolskemu svetovalstvu naznanjen, da založi tisti znesek, kateri spada na njo in katerega mora po tem v četvrtletnih odplačilih odrajtati okrajni blagajnici.

Občinam, katere bi to dolžnost zanemarile, naj bi imel okrajni šolski svet pravico, naložiti primerne priklade k davkom in jih potrjati po c. k. davkarjaha. Po tem načinu bodo učitelji redno dobivali svojo prihodke in nobena občina ne bo mogla tožiti, da plačuje več nego ji gre, in da siloma druge podpira.

Za zidanje in vzdrževanje šolskih poslopij, za stanovanja učiteljskega osebja, za kurjavo in svečavo itd. naj bo skrbela vsaka občina, ker je ujej voliko laže pri vsem tem varčno gospodariti, kakor okrajnemu šol. svetovalstvu. Se ve, da mora biti pa tudi vse to po določbah novih šolskih postav dognano.

(Konec pril.)

Dopisi.

V Gorici 29. oktobra. Volitve državnih poslancev so povsod končane in mi Slovenci ne moremo z njihovim izidom prav nič zadovoljni biti, kajti vkljub vsemu prizadevanju pošljemo v dunajski parlament primerno prav najhno številce svojih zastopnikov. Goriški Slovenci, dve tretjini probivalcev naše dežele smo mogli voliti samo enega poslanca, tržaška okolica je volila enega in cela slovenska Istra tudi samo enega svojega moža. Krajska, kler prebiva nezadna peščica Nemcev, bo zastopana po šestih ustavoverjih Nemcih enem klerikalno-levalnem Nemcu in samo treh možeh slovenskega rodu, naši štajerski bratje pošljejo namesto najmanje štirih samo enega prav svojega in enega adopliranega moža, koroški Slovenci pa prav nobenega svojega zastopnika v državni zbor. Tedaj namesto najmanje 20 slovenskih poslancev, katere bi po sedajni nepravilni postavi lahko imeli, bode samo 9 mož našega roda zagovarjalo naše svete pravice in naše in-

LISTEK.

„Tako je bilo.“

Da, tako je bilo nekdaj, ko se narod nij zavedal svojih pravic, ni svojih krivic, ko fanatični kaplanček nij upil vsako božjo nedeljo in vsaki sveti praznik da je vera v nevarnosti. Tako je bilo, in živeli smo v strahu božjem in človeški neumnosti. Tako je bilo, ko so bili drugačni možje in drugačni možaki na svetu. Tako je bilo, ko neki m-nih nij koz trideset let družega jedel, nego ječmenov kruh, in nij družega pil, nego umazano vodo. Tako je bilo ko se je drugi svetnik zadovolil s štanovanjem v votlini in se s petrimi figami na dan.

Tako je bilo tisti čas, ko so se svetniki le enkrat v letu, in to je o veliki noči, ostrigli, in ko se nijso preoblekli, predno jim nij obleka sama razpa'a. Tako je bilo, ko sv. Abraham se vse svoje življenje nij nikedar umil. Facies vel etiam pedes nunquam diluti sunt, pravi njegov životopisec. Tako je bilo, ko je živel Simeon „stebrovce.“ To vam je bil možak! Na samotni šestdeset čevljev visok steber je zlezal, na njem je preživel trideset zim in ravno toliko poletij. Smelo stanje bilo to, a on se je temu privadil in nij poznal naše omotice. Pregibal se je na stebri tudi na vse strani, kakor se spodoblja molitvenemu človeku. Vsak božji dan je pregibal svoj suhi život od glave do nog; radoveden popotnik, ki je šel memo, je tudi štel njegove priklone, a navitel se je tega delu, ko jih je naštel uže 1244, in šel je dalje.

Sveti mož je tudi na stebri umrl; ali je po tem

doli padel, ali ne, tega nam njegov životopisec ne pri-poveduje; to pa je gotovo, da ga je ljudstvo čislalo kot više bitje, in njegovega pogreba so se udeležili vsi viši in nižji cerkveniki.

To so bili srečni časi, in nij slišalo se, da je vera v nevarnosti. Jaz ne vem, kaj je na tem resnice. Jeli vera v nevarnosti ali ne? Tisti, ki poznajo sv. pismo in ki se trdno ne-nje zanašaja, se težko dadó pregovoriti, da je vera v nevarnosti. Saj ho s časom en hlev in en pastir. „Nebo in zemlja bode prešlo, moje besede pa ne bodo prešle.“ Pa česa se ne zmislijo ti hudobni liberalci? Le poslušajte, kaj so napravili ti štirski frajmavtarji ali daniški svobodni zidarji:

„Možje, v nevarnosti nij vera,
Ampak samo — kaplanska bera,
Državni zbor je zbor možakov
Ne pridgarjev in ne mračnjakov;
Zatorej ne volite farja,
Kanonika Kosarja.“

To so naredili štirski liberalci; in goriški gari-baldicigudigurovarji so spremenili zadnji besedi v „Kosokleparja“. Se ve, da nij pesniško merile zadeto, pa kaj hočete našim liberalcem, njih nič ne veže, oni hočejo povsod biti svobodni in svojeglavni, in njih privrženci, žalibog, še celo njih napake ljubijo. Grom in peklo na take liberalce! Pač nekdaj to so bili srečni časi, ko še nij bilo državnih zborov; poznali smo tedaj le cerkvene zборе in njim so udale kronane glave; in tedaj nij bilo treba voliti, ampak le ukazati in zgodilo se je. Ukazali so in vera nij bila v nevarnosti; ukazali so in ljudje so verovali. Tudi sedaj nij vera v nevarnosti, a čudo, to verujejo najmanje oni, kateri

so poklicani, da verujejo vse, kar sveto pismo uči in cerkev zapoveduje.

Tako je bilo, ko nij bilo posvetne oblasti, tako je bilo, ko nij bilo državnih zborov; prišli so pa ti državni in deželni zbori na dan in kaplanska bera: vedro, skuta in sir, je v nevarnosti. Kedo more, kaj za to? Čas prinese vse seboj. Še celo Amijanski ali bolje st. maverski Peter ne more nič za to. Kaj more on za to, če ga katoliško ljudstvo ne poslušata tako, kakor njegovega prednika, kedar je šlo zoper nekrščanske nevernike. Kaj more on za to, da je svet tako hudoben, in ima o sposobnosti, poštevosti in veri, drugo vero, kakor on?

Zalostni časi so to; nekdaj so delali iz vode vino, in bilo je najboljšje in najokusnejše vino, a sedaj delajo iz vina vodo, in voda je najslabejša, a poleg tega najdražja. Svet se je s pametjo skregal, in g. Mešera ne molči, ampak pravi, da je to najboljšje vino, katero je kdaj břiška zemlja rodila. Creadat Judaeus.....

Bili so srečni časi; v čitalnici sim plesali in so veselili; v „Soči“ smo govorili in liberalce zagovarjali; prišli so „Gor čarji“; v čitalnici molimo roženkrance in obhajamo sv. stacijone; v Soči sedimo in zdehamo po — Valesu. Po tem naj večje še kedo, da je vera v nevarnosti.

Bile so volitve, dr. Tonkli je bil gotov, da pride v državni zbor; on se je tega trdno zanašal; sedaj mu ta neumnost še na misel ne pride. Dr. Tonkli bil je uže kot dijak poznal po vseh deželah sveta, bil je narodnjak, bil je liberalce, zagovarjal je svoje pravice v lepi italijansčini; bil je kandidat Sočine in Glasove stranke, vselej je srečno propal, in naši pametni potomci porekó enkrat: „Tako je bilo.“

teresse v dunajskem parlamentu. Ali nij to žalostno? Da zaliti in hudo zaliti in mora peči to, če se ozre po lepi domovini in vidi, kako trdo se spava narodna zaveza tam ter tija mej Slovenci, kako nemarni so v najvažnejših trenutkih politične življenja, kako se dajo spredaj in zadej slepariti in zapeljevati po tujih vsiljenic in po lastnih brezsvetajnih odpadnikih; kako je v slovenskem središču, v beli Ljubljani, brezskrbna in sebična svojat slovenskih prvakov s svojimi ogrožila narodno delovanje, mnogim celo udušila vse narodne čute, tujim naseljencem pa omrzila vse simpatije do domačinov, tako, da je v malih letih slovenska Ljubljana postala narodu izneverjeno nemčursko mesto. V srce ga mora žgati, ko vidi, kako posnemajo slab pa zapeljiv vzgled glavnega mesta skoro vsa druga kranjska mesta in trгови, kateri so pri zadnjih volitvah v veliko svojo sramoto volili z ogromno večino glasov same Nemce in nemškutarje in s tem oskrunile čast kranjske intelligencije, kojo bi morali reprezentovati. Enako na slov. Štajerskem in Koroskem, kder so pa meščanje in tržanje uže bolj zmešani s tujimi elementi. Naši slovenski trгови na Goriškem morajo žalibože voliti svojega držav. zastopnika skupaj z goriškimi mestom in z farlanskimi obrtnjaki kraji; oni bi prav gotovo odločno narodnega poslanca voliti, — toda italijanskih glasov je vsaj še enkrat toliko več. Kaj početi v takem položaji?

Pogajati se za moža, kateri je Slovincem kolikor toliko pravičen in kateri more in hoče največ storiti za povzdigo naših materjalnih koristij. Ne pomagati, treba oportunistovati, kar morajo iz enakih razlogov tudi naši veliki posestniki, dokler so v manjšini.

Neugodni izid volitev je zakrivil, se ve da, tudi domači prepir mej starimi in mladimi. Kakor pri nas na Goriškem, tako se je tudi na Kranjskem in Štajerskem pokazala resnica starega pregovora: „Duobus litigantibus tertius gaudet“ (Kedar se dva prepirata, veseli se tretji), samo da so tam nasledki domačega prepira veliko hujši, ker so vsled njegove zmage odnesli ustavovrni narodni nasprotniki. Prvaki so v tem srditem prepiru zopet jasno pokazali svojo neupogljivo trdovratnost.

Vsiliti so hoteli celo tam svoje kandidate, kder bi bil morda zmagal sposoben liberalen mož, a nikdar ne klerikalci, n. pr. v ljubljanskem mestu in v kranjskih mestih in trgovi in hujše in strastnejše so izpodirali liberalno-slovenske, nego nemškutarske kandidate. A slepi prvaki bodo bojda uže pri prihodnjih volitvah videli, kaj so si pri letošnjih skupili in z njimi vred tudi oni duhovniki, kateri so letos prav se silno strastjo napinjali vse žile, segajoči daleč, čez meje duhovniške dostojnosti, da bi zmagale pravnarske namere in da bi se slovenski narod zopet za sto let nazaj potisnil, ko si je še le krepko začel naprej pomagati.

Ne za boga, ne pojdemo več nazaj! Narodna intelligencija se bode zložila in ojačila; kder spava, se mora vzbuditi, kder je še nij, je treba ustvariti. Slovensko prebivalstvo na kmetih je uže letos začelo kazati, da se hoče v javnem življenji svobodneje gibati, in da, če spoštuje duhovnika v cerkvi in v njegovi službi sploh, mu neče več na korist njegovih namenov hlap-

čevati pri volitvah. In to pot pojde naprej, čem bolje se bode zavedalo svojih državljanjskih pravic in svoje lastne voljave. Kedar bodo izvršene nove šolske postavbe, bode tudi to neizmerno potpiralo napredek in samozavest našega naroda.

Vsi pošteni rodoljubi pa naj se složno lotijo narodnega delovanja, a tako, da bo uže za dobri dve leti izid prihodnjih deželnozborskih volitev kazal, da zmaga je na Slovenskem naše geslo: Vse za narod, omiko in svobodo!

Na Krasu 25. oktobra. [Izv. dop.] Iz zanesljivega vira smo zvedeli, da gre za to, našega okrajnega glavarja gosp. Mali-ta iz Sežane v Tolmin prestaviti, in nam na mesto njega viteza Rinaldini-ja za glavarja vriniti.

Mi ne poznamo tega gospoda; to pa vemo da je bil uže prej enkrat za okrajnega glavarja v Tolmin namenjen, in da se nij upala visoka vlada njega zaradi neznanja slovenščine na to mesto poslati.

Ako nij bil g. vitez Rinaldini za Tolmin sposoben, je za nas še manje sposoben, kajti mi hočemo za našega okrajnega glavarja domačin, ki nas, naše rove in nadloge pozna, ali pa vsaj domorodca, ki nas popolnoma razume, ki nam v gladki slovenščini dopisuje in v vsakem obziru ustreže, kakor nam je gospod Mali dozdej ustregel.

Velika škoda, ako ne nesreča, bi nam in visoki vladi pretela, ko bi se začetkoma omenjena vladna namena uresničila! Zaradi tega protestujemo svečano proti namenjeni naredbi, in to temveč, ker jo za nepotrebno spoznamo.

Znano nam je namreč, da se drugi uradniki dobé, ki so obeh deželnih jezikov in tudi nemščine popolnoma vesti, ki so se za službo okrajnega glavarstva za sposobno skazali, ki so plače višje stopinje potrebnejši, ino ki imajo več zaslug za avstrijsko državo nego g. vitez Rinaldini, kterega ime nas z veliko grozo spominja na neko fevdno in mračnijaško dobo srednjega veka, katere neprijetnih ostankov se še zdaj s celo našo močjo branimo.

V Ljubljani 22. okt.* [Izv. dop.] (O volitvah. — Kaj poreko naši meščani? — Slovenska Capua. — Signum temporis.)

„Zmaga je naša!“ pravijo slovenski liberalci, „kajti izvoljena sta v kmetiskih občinah na Kranjskem oba naša kandidata.“ — „Dali smo je!“ se oglašajo stari in klerikalci, „kajti Hohenwart je vendar izvoljen.“ — Za obema stranema pa kakor Mefisto stoji ter si mane roke kranjski nemškutar ter obema fige kaže, kajti tudi njegov Faust-Deschmann se je še svojo dolenjsko Marjetico okoristil. Čigava je zmaga? — Tudi ko bi narodni liberalci ne bi, moral bi reči: „Naša!“ Kajti pomisliti morate, kako strašan boj se je bil zoper oba kandidata, katera so narodni liberalci na Kranjskem v kmetiski skupini postavili, a vendar sta oba zmagala, dr. Razlag zoper grofa Hohenwarta na

*) Žal nam je, da je dopis prekesno došel za zadnji list! URED.

Natranskem, Viljem Pfeifer zoper notarja Irkiča na Dolenskem. Posebno Razlagova izvolitev je za stare klerikalce hud udarec, narodnim pa najlepše zaščeno, kajti najbesnejši napadi Bleiweissovega „omnibus“ so na vrle Notranjce brez namerovanega upliva ostali. Da, celo lahko se reče, da baš noviške psivke kakor „dromedar“ „gajde“, „stekli psi“, „kraški biki“ in tako dalje cum gratia in infinitum so mnogim ljudem oči odprle, da so se na liberalno stran vstopili. Tudi „pater“ Pfeifer in „frater“ pl. Pilpach smeta zadovoljna biti s svojo lepo zmago. Izmej petih kandidatov so „stari“ samo dva spravili v državni zbor: Hohenwarta na Gorenjskem, grofa Barba v ljubljanski okolici. S tem, da je Hohenwart izvoljen namesto dr. Poklukarja, menim, da mora vsak bolisi mladi, bodisi star zadovoljen biti. Da je pa grof Barba prišel v državni zbor, ima se samo temu zahvaliti, da liberalci volnega okraja niso poznali misleč, da je čisto klerikalen. Pa vendar ni! Tisti dan pred volitvijo je prišlo več volilcev v Ljubljano k centralnemu volnemu odboru zahtevajočih, da se postavi liberalen kandidat, ker drugače se ne morajo volitvo udeležiti. Centralni odbor jim je moral željo izpolniti, postavil je Petra Kozlerja, ki je prijel častno manjšino 56 glasov. Prihodnjič se liberalcem gotovo posreči, da tudi ta okraj klerikalcem iz rok izpulijo.

Da je izvoljen Deschmann, to so krivi samo tiati ljudje, ki so v „Novicah“ izrekli, da jim je ljubši nemškutar nego liberalen Slovenec. Izpolnila se jim je volja! Dr. Zarnik bi bil v tem okraju gotovo zmagal, a duhovni so bili zoper njega. Da, celo učitelj Em. Tomšič, kterega so sami postavili, jim zadnji čas nij več ugajal. Ko je bila nedavno v Žužemberku birna, so ga kar pri škofovem kosilu od kandidature odstavili ter deficenta dr. Sterbenca na njegov sedež postavili. A čas je minul, ko so ljudje duhovne v državne zbornice pošiljali. Volitci so bili zaradi tega despotičnega popovskega ravnanja hudo razsijeni; Deschmann to izve, se odpelje hitro na Dolensko in vse volilce za-se pridobi. Dr. Sterbenec je sramotno propal.

Še dve volitvi ste, ki liberalce neizmerno vesele: Nabrigoja pa Vošnjaka. Opomnim Vas, kako sta „Glas“ in „Novice“ dr. Vošnjaka z doktorjem Nebodigatreba pitala, ko je šel v tržaško okolico „bobnat.“ A zdaj se vidi, da je dr. Vošnjak proketo izvršten tambourmajor. Lehko se reče, da brez njegovega „bobna“ bi se tržaški Slovenci nikoli ne bili tesko ohrabili in navdušili. — Čas, prostor mi branita, da bi vam o Vošnjakovi volitvi obširno poročal. Samo to omenim, da se gotovo nikder nij tako huda bitva bila kakor v Brežicah in v Celji. Popovska nesramnost je tukaj presegala vse meje. Pekel in hudič, smrtni grehi in prisega, denar in žuganje — vse to je moralo pripomoči Kosa rju, a vendar je pal! Habeat sibi!

In tako se je izpolnilo moje „prerokovanje.“ Katero sem vam zadnjič enkrat pisal, da bode v drž. zboru sedelo več liberalnih nego klerikalnih slovenskih poslancev. Liberalci bodo imeli 4, klerikalci 3 poslance, prvi so: dr. Vošnjak, dr. Razlag, Pfeifer

Državni zbor.

V Gorici 30. oktobra 1873.

Naši državni poslanci se uže napravljajo na Dunaj, kder si hočejo pred začetkom sessije še razstavo nekoliko ogledati. Srečni, in mnogo zavidani možje, kako dobro vam bode v krasni rezidenci! Škoda, zares velika škoda, da ima naša dežela tako malo seležev v državni lesenjači za svoje domačine, ko jih je vendar še toliko možakov, kateri bi tako neizmerno radi tam sedeli in od obličja do obličja gledali se zvezdasti in križci obložene ministre in druge slavne odličnjake. Saj pravijo, da se zvezde vtrinjajo; kako bi bilo vendar fletno, si misli kak doma ostali kandidat, ako bi jaz tam lepo komode sedel na levici ali desnici ali v zlati sredi, in bi se mi kar nenadoma kaka taka zvezda vternila na možka prsa — zraven križica! Pa pustimo ga, naj se mož ziblje v zlatih ps. praznih sanjah in menimo se rajši o tem, kaj bodo zdaj prav za prav počinjali naši zastopniki na Dunaji. Zbrali se bodo pred vsem na cesarskem dvoru, kder jim bode presv. cesar povedal, ali prav za prav prebral to, s čemer si gospodje ministri gotovo uže več tednov glavno belijo: razjasnil jim bode namreč pota, po katerih naj bo avstrijska politika hodila, se ve da, razum tistih, o katerih nečejo ministri, da bi se vsemu svetu razkrija, ali katerih niti oni sami še ne poznajo. Po tem se sanjejo v poslanski zbornici; desničarji se vsedejo na desno, levčarji na levo, oni pa, katerim je vse eno, ali se suče državna ladja na desno ali na levo in so zadovoljni, da se le suče, zasedejo prostore sredi dvorane. Zborovanje se začne in z njim prepir mej levčarji, desničarji in srednjaki prav zaradi poti, katere je odkazal presv. cesar avstrijski politiki v svojem prestolnem govoru. Eni trdijo, da so to prava pota in da bo Avstrija srečna, ako bode po njih hodila, ali prav za prav, če jo bodo ministri po njej vodili, drugi se temu menju upirajo ter pravijo, da so to nevarna

pota, da je treba na drugo stran vkreniti, da tudi voditelji-ministri bi se morali spremeniti itd. Hudo in dolgo se kavsajo, vsaka stranka napravi svoj poseben načrt, ali svojo posebno marche-routo avstrijski politiki in ker se vendar ne morejo zediniti, sklenejo, naj bo glasovanje odločilo, kateri načrt ima obveljati.

In tako se zgodi in s tem je tudi končan prepir, kateremu pravijo „adresna debata“. Naj bolje čudno pri vsem tem je pa, da so in ostanejo gospodje mejsebojni nasprotniki v zbornici, prej in poslej najboljši prijatelji. Dostikrat najdeš dva taka možaka, katera sta zjutraj v parlamentu, eden iz levece drug iz desnice, drug drugzega z očmi in jezikom strastno zbadala in drug proti drugemu razsajala, da sedita tako prijazno skupaj pri zlati Kaplici Klosterneuburžana, ali Weidlingerja, kakor bi ne mogla drug brez drugzega živeti.

To so vsi drugi možje, kakor mi, kateri se pogostoma v „Soči“ in v „Glasu“ „de lana caprina“ pričkamo, po tem pa se tudi na ulicah, ali v čitalnicah ali koder si bode pisano gledamo in si hrbe obracamo. Vidi se, da se je možakom uže mla-lostna kri poglobila.

Adresna debata utegne trajati kakih 14 dni. V njej so se poslanci spoznali in zdaj vedo kakošne barve je ta ali oni, ali menijo vsaj, da to vedo, kajti marsikdo je svojo pravo barvo zakril in pokazal drugo, ker je to njemu boljše kazalo, marsikdo ima tudi navado, ali je take narave, da rad in pogostoma barvo spremi. Politiških kamaleonov ne manjka tudi drugod; nikar, ne mislite da žive in se rede samo na Goriškem.

Po končanem adresnem prepiru, pridejo državni proračuni na vrsto. Pa le naglo! čas beži, nikogar ne praša, in 26. novembra so uže sklicani deželni zbori! Za prihodnjo leto treba mnogo denara. Državni žakelj je bil uže poprej na vseh straneh hud, a dunajski „krach“ ga je le še hujše raztrgal. V vojski se imajo nove, prav posebne puške poskusiti, kakoršnih še nemajo nikoder drugod; stare gumbce so se tudi uže

zdrsal na vojaških suknjah in hlače morajo vojaki uove drugačne dobiti, ker ne pristujejo več dosedajne novim naredbam v vojaškem „reglementu“, sicer bo treba tudi število vojakov izdatno pomnožiti, ker je nekdo po naključju videl, da se je severni medved dovoljno za desnim ušesom popraskal. Menuža pa je letos zelo draga, zato zahteva g. minister vojaštva, da se mu dosedajni „etat“ za nekoliko milijonov povikša. — Minister poljedelstva pa dokazuje, da je neobhodno potreba, ka se v Avstriji konjska plemena premenijo, kar tudi ne stane prav malo; namerava tudi poslati ekspedicijo strokovnjakov v Kapadocijo, da bo tamkajšnje kmetijske razmere preiskovala in po tem poročala in nasvetovala, kako naj bi se naše poljedelstvo zboljšalo.

Policijski minister bi rad osnoval v Gorici, na južni nemški meji, dnevnik „Neue freie Görzer Zeitung“ in ker se ne more nadejati v začetku mnogih naročnikov, — treba doberšne subvencije. Toda on ne pové, za kaj, kajti policijski minister ima v svojem proračunu veliko rubriko: „za tajne namene“ in teh nij prav na veliki zvon obešati. In tako imajo še vsi drugi ministri vsak svojo posebno zahtevo; znižati neče nobeden, vsak bi rad le še nekoliko povikšal. Bi pa tudi ne bilo dosledno, da bi šli se strški rakovo pot, zdaj v srečni eri splošnega napredka!

Naši možje se na vse kriplje upirajo in zdi se da bodo celo ministerstvo prekučnilo s svojim trdovratnim uporom, a na vse zadnje zmaga vendar državna korist, duh časa, sila napredka in taki in enaki velevažni faktorji — in vse je dovoljeno.

Zdaj je pa tudi uže skrajni čas, da se zborovanje odloži — do po praznikih. Utrujeni poslanci hitijo vsak po svoje trdo zaslužene desetake, nakupijo majhen spominček svojim soprogam, otrokom igrače in hajd domov! Kako veselo žvižga „Lukamatija“ čez Semering. Čahaj.

in Nabrigoj, drugi: Hohenwart, Barbo, Herman, ki je zoper dr. Ploja zmagal. Vašega Winklerja ne prištevam niti liberalcem, niti klerikalcem, vendar se menda ne motim, če rečem, da bode večkrat z dr. Vošnjakom glasoval nego s Hohenwartom.

Kaj pa poret naši meščani? Menim, da bodo povsod oddali večno glasov — nemškutarjem. V najugodnejšem sluščaji bode zmagal še dr. Zarnik v gorenjskih in notranjskih mestih — če ga dr. Suppan ne bode posekal. Popolnem zgubljen pa je dr. Costa in mi se gotovo ne bomo jokali za njim. — Dr. Bučar se je v Novem mestu odpovedal kandidaturi, ker drugače bi ga bila vlada prestavila v Kočevje. Zdaj ondi kandiduje ljublj. trgovec Horak, katerega pa nihče volil ne bode. In Ljubljana, bela Ljubljana, narodno ardišče cele Slovenije, slovenske Atene? Ah, srce boli človeka, pa vendar je res, da Ljubljana bi se morala pravo za pravo SLOVENSKA CAPUA imenovati! Politična demoralizacija v narodnih krogih je v Ljubljani brezkraina in brezmerna! Ko bode „Soča“ prinesla moj dopis, takrat si mislite, da je v Ljubljani dr. Adolf Schaffer za večino najmanj 200 glasov uže za poslanca izvoljen! Tako je! Etini človek, kateri bi bil tukaj izmed nas mogel izvoljen biti je — naj reče kdo kar hoče — dr. Razlag, kajti zanj bi bilo glasovalo mnogo uradnikov in dvomljivih meščanov, katerim Schafferjevo prusofilstvo ne more ugajati. Pa namestu, da bi bil dr. Razlag, ko je bil uže za kandidata postavljen, odločno stopil na volilno bojišče, se je dal klerikalnim intrigijam zapeljati in z nemškutarjem agitovanjem oplasti, vrgel je orožje iz rok ter odpovedal se danes — kandidaturi. Klerikalci so postavili zdaj za kandidata Ivana Vilharja, toda če bode trikrat toliko glasov dobil, kolikor se je plakatov zanj po oglih nabilo, mora mož zadovoljen biti. Nemškutarjska zmaga v Ljubljani bode sijajna!

Konečno naj vam kot signum temporis povem, da dva deželna poslanci, prijatelja ljubljanske prvaške garde, na Notranjskem niti volilna moča nista bila. Dekan Gabrijan in posestnik Koren iz Planine nista imela toliko upliva mej narodom, da bi bila prodrla za volilne moče. Nasproti je pa veselo čuti, da vsemu žuganju in popovskemu pritiskanju v kljub se vrli senožeški kaplan g. Zagorjan nij dal pregovoriti, da bi bil svoj glas odidal Hohenwartu, nego volil je Razlaga, kar je v Postojni razvočne pope tako razkačilo, kakor je narodne liberalce noizmerno razveselilo.

V Ljubljani 25. okt. [Izv. dop.] (Sedan našega volilnega boja in njegovi uzroki. — Glasov humor. — Kako se sposobnost za doprveka pridobi).

„Sinoči je pa slan'ca pala, na ta lepi kranjski svet!“ — Te besede stare narodne pesni sem poluglasno recital, ko sem večeraj zjutra iz „Slov. Nar.“ izvedel izid večeranjih volitev po mestih in trgih na Kranjskem. To je pravi Sedan za vse Slovence, za liberalne i klerikalne, stare i mlade! Kaj tacega nihče nij pričakoval, najmanj pa nemškutarji sami! Mi smo sramotno propali, nemškutarji so sijajno zmagali — na vsem bojišču! Izmed 1554 oddanih glasov so jih trije nemškutarji prejeli 1123, vsi narodni kandidatje skupaj pa samo — 461. Sramota!

V štajerskih mestih je dr. Prus propal. Narodna (?) duhovščina se volitve niti udeležila nij. Na Gorjuškem in Notranjskem je izvoljen dr. Suppan s 342 glasovi; Costa jih je dobil 109, dr. Zarnik 66; ima torej dr. Suppan 167 glasov več nego oba narodna kandidata skupaj. — Na Dolenjskem je prejel nemškutar Hočev ar 102 glasa več nego narodni Horak. — In celo v Ljubljani, tukaj so nemškutarji pokazali, kako so močni, kajti mladi, aginji dr. Schaffer je izmed 726 volilcev dobil 540 glasov, tedaj 257 več nego Ivan Vilhar (124), in dr. Razlag (59). In da naša sramota v Ljubljani vsaj premajhna ne bode, je še narodna, staroslovenska kupčijska kamora tako bedasto volila, da je Schafferju 7, Vilharju 5, V. C. Suppanu pa 3 glase oddala.

Kar je, to je. Storjeno se da preurediti. Vse tuzbe so zdaj zastoj. Nego premišljati nam je, kaj je uzrok da so nemškutarji tako sijajno zmagali in ugihati, kako bi se naši pripomočki, da se jim v prihodnje z.naga zapreči.

Abotno se mi zdi vse grehe na vlado zvracati ter vlado dolžiti, da je ona in edino ona nemškutarjem do zmage pripomogla. Se ve, da nekaj je res storila, a vsega ne. Če je narod politično zrel, tudi vlada z vsemi svojimi raznovrstnimi sredstvi ničesa ne zmora. Zakaj pa Čehov ne pobijejo Nemci? Na Českem tudi vlada pri vsaki volitvi hudo pritiska, pa vendar ničesa ne opravi, pri nas pa, kar hoče. Vlada je pri nas za to tako mogočna, ker naš meščan politično nij zrel, ker se svojih državljanskih pravic ne zaveda, ker mu manjka splošnje naobrazženosti. Šol in dobrih šol, srednjih, posebno pa meščanskih nam je treba, da iz njih vzraste nov, izobražen, značajan narod ki se ne bo dal c. k. uradnikom voditi, kakor kmetski volilec svojem klaplanu. Filistri morajo izmreti, meščani se morajo vzrediti.

V drugo mi je opomniti, ka je bila naša politika do letošnjega leta tako starokopitna in klečeplazna, da je morala vse inteligentno meščanstvo od sebe odbijati ter je nemškutarjem v naročaj goniti. Naši dr-

žavni poslanci zadnjih 10 let so vedno in vselej hodili se srednjeveškimi reakcijonarji. Tako n. pr. so v državnem zboru glasovali za ohranitev konkordata, zoper nove šolske postavbe, so povišanje krvavega davka za malo loterijo itd. iz kratka potezali so se za vse reakcijonarne, svobodnemu razvitku človeštva sovražne postavbe. Poleg tega smo pošiljali ljudi na Dunaj, ki so ondi ali za svoj žep izvrstno skrbeli, ali pa bili po polnem nezmožni, da so se trikrat omešili, če so le enkrat usta odprli. Doma pa, v Ljubljani smo se ešofirali za sv. očeta papeža, za velikanske procesije, za ameriške in afriškanske misijone in sploh za vse klečeplastvo. Ta naša popovska politika je dajala nemškutarjem izvrstno orožje v roke, z njim so po nas mahali ter nas po pravici s farškimi hlapci i papeškimi zuavi pitali. S tem so pridobili mnogo inteligentnega, preje narodnega, svobodoljubnega meščanstva na svojo stran.

Tretji uzrok, da smo propali, je politična demoralizacija na naši strani. Jaz ne mislim razdvoja mej mladimi in starimi, roete mej svobodoljubimi i klerikalnimi Slovenci. Ta razdvoj je moral priti; nahajamo ga pri vsch narodih. Smešno je misliti, da bi klerikalec, kateremu gre pred vsm za Rim, in za stanovske interese po tem stoprv za narod dolgo hodil skupaj eno pot z liberalcem, kateri želi pred vsm svoj narod omikati ter mu raztrgati spono, ki ga vežejo na mračnjaštvo. V resnici se je tudi pokazalo, da ta potreba razpor mej liberalnimi in klerikalnimi Slovenci v nobenem mestu nij kriv našega propada, kajti samo v gorenjskonotranjskih mestih sta si stala dva naša kandidata nasproti, a oba skupaj sta prejela 167 glasov manj nego ustavoverec. A kako hočete zmagati v Ljubljani, če n. pr. Bleiweiss-Costa ne poslušaje javnega mnenja kar na svojo roko zanašaje se na svojo ognljeno veljavo kandidata postavita, po tem pa ničesa zanj ne storita? Kako hočete zmagati, če n. pr. dr. Costa pravi: Dr. Razlag ist mein persönlicher Feind, für den agitire ich mit meinem Lenton unter keiner Bedingung! — Kako hočete zmagati, če pol sezuja dolgi plakati po uličnih oglih Petra ali Pavla, ta Peter“ ali Pavel pa ob prav tistem času po časopisih piše, da njega nij treba voliti, kar pa nekaterih ljudij ne moti, da Petra ali Pavla z novimi plakati za narodnega kandidata priporočajo. Kako hočete zmagati, če v Ljubljani žive, ljudje, ki so bili uže deželni in državni poslanci, ki so doktoros utriusque juris, in so pravi pravcati prvaki, pa vendar v Ljubljani še volilne pravice njmajo in sicer zato ne — ker so preumazani, da bi vsako leto 10 gld. davka od svojih dohodkov plačevali.

In morda je v Ljubljani nad 100 takih „narodnjakov“, ki bi si za 10 gld. lahko volilno pravico kupili. A namestu, da bi agitovali in take ljudi, če uže sami njmajo dovolje moštva, moralčno vsilili, da bi si kupili volilno pravico, pa kričimo na pensijoniste, na vlado, na c. k. uradnike, na nemškutarje samo za tega delj, ker znajo bolj agitovati in vztrajneje delati nego mi! Narodni liberalci, se ve, so bili še za to volitev premalo organizovani, ker časa niso imeli za to. A zdaj morajo oni vso politično agitacijo vzeti v svoje roke.

Čez dolgo časa mi je danes spet enkrat vaš ljubeznjivi „Glas“ prišel v roke. Ne veste, kako smo se smijali, ko sem ga v kavarni svojim prijateljem bral. Po njem je dr. Vošnjak v Celji tako sijajno — päl, kakor je vaš Tonk in Goriškem sijajno — zmagal. Dr. Razlag je „Glasa“ — stari Slovence. Kaj porečete vi k temu, „kraški hki“, „dromedurji“, „gimpeljni“, ki ste dr. Razlaga volili. Tudi V. Pfeifer je po vsem „Glasu“ klerikalec. Ali čujete, g. Pfeifer? Kaj ne, ta je lep. Preje so vam vse očitali, celo to da ste „farški“ denar podedovali, zdaj vas pa za svojega narode. — Kaj poreče vaš „frater“ pl. Pilpach? — Tudi Nabrigoj je klerikalec, menda za to — ker je kmot. Pa kaj bi dalje govoril! Peče je, da bode v resnici 4-5 liberalnih slovenskih poslancev sedelo, a samo 3 klerikalni in da bi to svojo jezo zakrli liberalce — kar za svoje narode. Kakor vsi jezuiti je tudi „Glas“ gladek kakor jegulja.

Opazili ste uže, da sta „Politik“ in „Obzor“ v najugodnejšem času liberalnim Slovencem kako lekcijo privoščila. Iz prav bistrega vira sem izvedel, od kod to izhaja. „Politik“ je bila, kakor je znano, zadnje čase o Slovencih jako slabo podučena; stalnega dopisnika se Slovenskega nij nikoli imela; pa dokler je bil Skrejšovsky pri listu je vendar še v časih katero zadela.

A zdaj, ko se je moral Skrejšovsky listu otegniti, vidno propada; vse kar o nas Slovencih ve, pobira po dunajskih listih. Ker pa ti o liberalnih Slovencih precej ugodno pišejo, „Politik“ uže iz starega českega sovraštva do ustavovercev tudi liberalne Slovence črti, samo zato ker se ustavoverci večkrat z nami pečajo. Da tudi nasi prvaki v časih in usum delfini kak članek zoper nas narode, o tem imam tudi dokaze. Tako dobro vem, da je dva taka konfuzna članka iz Gradca pisal Nemes Herman, kateri uže sam več naših ljudij in razmer ne pozna.

Z „Obzorjem“ je pa stvar taka. Pred nekoliko tedni je prišel neki zagrebški posestnik in advokat, rojen Slovenec, v Ljubljano ter je skušal pri mladih in pri starih, če bi bilo mogoče kakov — m a n d a t

uloviti. Mladi, ki so izpoznali, s kakim namenom je mož prišel v svojo domovino, so se tako vedli proti njemu, da je videl: „Tukaj uže ne bode kupilje!“ Gre torej k dr. Bleiweissu, gre k dr. Costi, ki sta po prestanem izpitu izprevidela, da bi se dal iz njega prav čeden doprvak ustvariti. Dala sta mu torej razum-ti: „Prav žal nama je, ljubi doktor, a precej sedaj ti nobenega mandata še ne moreva preskrbeti, ker so vsi volilni okraji s kandidati uže preskrbljeni, da, nekoliko doprvakov imava še doma na razpolaganje. A hodi priden in pam ten, ogibaj se dr. Vošnjaka in narodne tskarne in v del boš, ne boješ se kesal. Če ti tudi sedaj ne moreva do poslanstva pomagati, postavi la te hova na Notranjskem, gder si doma, vsaj za kandidata v deželni zbor precej pri prihodnjih volitvah!“ — Pridni Lovro si je to za usesa zapisal, ter je uže precej v Ljubljani po „Slov. Narodu“ mahati začel. Prišedši v Zagreb je pri „Obzorju“ vse liberalne Slovence počrnil i tako pri dr. Costi, katerega so naš hrvatski narodni voditelji po ljubljanskem skodu 1870. med soboj „političnega komedijasa“ imenovali „sleisszettel“ zaslužil. Huc illas lucrimas! Nedavno je „Obzor“ Vašega Winklerja, ki je do sedaj vedno se stariimi Slovenci hodil — ustavoverec — ca imenoval, vendar je na pritožbo „Slov. Nar.“ to ime preklical.

V Tretu 27. okt. [Izv. dop.] Volitve so končane; z veseljem gledamo na bojišče, kder je toliko sovražnikov mrtvih ostalo. Da, tržaška okolica je po zmagovalnem dnevu vsa drugačna; narodna zavest se je vzbudila na novo in upalila še iskrenejše domoljubje.

Okrajni komisarji, katere je mestni magistrat po vsej okolici postavil ter tako izvršil organizacijo, na nekoliko pogubonosno, ne zadočujejo svojemu poslu in čujejo se zoper nje občne pritožbe. Majiti, kateri je bil v „Slov. Narodu“ prvi objavljen in na sramotni oder postavljen, prišel je v zadrego pri magistratu; mora se zaradi tistega članka opravičiti in bati se mu je službe.

Se nij to poglelo, in uže imamo si družoga zabljeliti; ta pa ni tujec, on je okoličan. Slovenski svet ga pozna kot stvaritelja laške šole v Rojnu: g. Ferluga. Da je to verjetno, prič. tudi laški list „Citadino“, on mu očita zlorabo svoje službe, da je od ubogih ljudij takse tirjal in prejemal.

Uže pri nastopu okrajnega nadzornika, smo vam obljubili, pane Ferluga, da Vas hočemo pri vsaki Vaši stopinji, kakor pri vsaki Vašega kanzleichefa Bonina, v Argovim očesom gledati. Pač Vi ste iz zgolj piškavega interesa otresli od sebe staro domoljubje in postali ste izhajec. A dolgo vam ne bo ladja srečno jadrala. Vi kot kapitan, in Vaš chef kot krmar, sta po svojih nesposobnostih v mornarskih vednostih, tako zakrmila, da se ho ob pečinah razbila. Uže lanske leto obsorej Vas je imela doleteti kazen, ko ste podpis za zuano laško šolo fingirali, kakor tudi Vaš „Mirgos“ Bonin. Letos so Rojanci reč resao v roke vzeli, ter so napravili prošnjo do magistrata, v kateri zahtevajo odstraniti učitelja Bonina ter prestrojiti š. laški razred v slovenskega. Prošnja nosi 55 največljavnejših podpisov, in pošteno podpisanih, ne kakor lansko leto.

Radovedni smo, kaj bi mestno starestvo storilo, in kako bo važno prošnji rešilo. Nadejamo se vsakako dobrega uspeha. Čis je, Rojanci, da ste se prebudili in sprevideli, da na svojih prsih gojite strupeno kačo. Naj se vaši otroci izreajo po sposobnih učiteljih in na podlagi zdravega razuma. Turjajte, zahtevajte in delajte neu rudljivo, da ohranite staro pridobljeno slavo ter novo pvečate na obalih jadranskega morja.

V Celji 23. oktobra. [Izv. dop.] Volitev za mesto i trge Celje, Zalec, Vitanjsko, Mozirje, Konjice, Rogatec, Brežice, Soštanj so končane i izvoljen je nasprotnik dr. Foregger, kateri bo sedel v državnem zboru nepoznajoč potreb, razmer in okoliščin dežele, v kateri je vojen. Dasiravno je toliko let na Dunaji, vendar so ga nemčurji postavili za kandidata in zmagal je z ogromno večino, v Celjskem mestu z 259 glasovi proti 25.

Po eni strani je kriva te ogromne večine mladost tukajšnjih narodnjakov, katerih je vendar precej, a malo jih je jedernih in množica omahajočih.

Ko se je naznanil rezultat volitve, upili so navzočni navdušeno „bravo“ in godba uže od jutra do popoldne hodi po mestu „mit klingendem Spiel“, kakor pri ženitovanju.

Karati moramo tudi narodni trg Zalec, kateri se je tako pičlo uleležil važnega akta. Iz kraja, na katerega smo se vedno zanašali, da je živo naroden, prišlo je le malo, nekaj čez 10 volilcev; in čeravno bi bila tako zmaga nasprotnikova, vendar bi imeli zatičanje pokazati, da žive za narod, kakor so pritjevali na taborn.

Volitev je bila jako živahna in nemčurji so si mnogo prizadejali, da bi nas „valat“ napravili, pa to nij šlo.

V Rogatcu tudi živi nemškutarstvo, in če bi ne bili narodnjaki iz Šmarskega trga tija donesli glasove,

še teh 13 bi ne bilo, katere je dobil nardni kandidat dr. Prus.

Značaj Foreggerjev - to moramo reči - je na jako slabi podlagi, ker je sam dal tiskati listke, na kojih svojo resnicoljubnost in svoje nemškutarstvo razklada, kajti, kedor se čuti trdnega zračaja, mora računati na to, da volilci njegove politične in osobne misli vedó in da imajo popolnem zaupanje do njegove osebe, kakor n. pr. do poslanca Nabergoja v tržaški okolici.

Politični pregled.

Volitve so dokončane, izpadle so posebno nam Slovincem jako neugodno; v mestih in trgih namreč nijsmo spravili skozi po celom slovenskem niti enega slovenskega kandidata, [enako je zastop velikega posestva več ali manje v vladnih rokah in še celo na deželi nam je kak poslanski stol izpodletel.

Slabo zadosti so tedaj za nas Slovence izpadle prve direktne volitve, a nadejamo se, da se bomo iz ravno doživlega kaj naučili tor pri prihodnjih volitvah stopili v javnost popolnoma organizirani, ker naša liberalna stranka ima zdaj važen poklic, da slovenstvu pridobi veljavo v mestih in trgih, kder so dozdej sami ustavoverci in uradniki gospodovali. Tedaj naj nas ne ustraši slab izid ravno končanil volitev; naš narod je toliko zaostal, da mu je treba mnogo skušenj, predno bo stal popolnoma na svojih trdnih nogah.

Volitve pa nijsu tudi drugod na Slovanskem ravno dobro izšle; tako so Čehi na Moravskem skoro vse mestno sedeže zgubili in v velikem posestvu se Čehom tudi nij posrečila zmaga; samo na Poljskem so federalistični Poljaki v vsih mestih in v velikem posestvu zmagali.

Sicer pa danes še ne moremo govoriti o novem parlamentu; opozicija je, kakor ustavoverci v mlade in stare, razdeljena v pravnarje in narodne liberalce; v dostih vprašanjih bodo mladi glasovali z opozicijo, posebno v onih, ki bodo nameravale izpeljavo pravičnega volilnega reda in v družih demokratičnih; mej tem ko utegnejo narodni liberalci dostokrat potegniti z mladimi in z ustavoverci, posebno v šolskih in cerkvenih vprašanjih. Gotovo pa je, da ustavoverci nijsu več tako kompaktni, kakor so bili, kajti mladi, katerih je okolo 50 in vsa druga opozicija skupaj jih bo gotovo dostokrat pobila z veliko večino. Zbog teh okoljnostij se tudi zopet sliši o ministerski krizi, a pred odprtviijo drž. zbora se nij kaj tacega nadejati; kriza zna še le potem nastati, ko enkrat drž. zbor svojo pravo barvo pokaže.

„Wiener Zeitung“ od 25. oktobra prinaša cesarski patent, vsled katerega se deželni zbori sklicani na 26. novembra. Ker se državni zbor 4. novembra odpre, bode torej od početka malo časa zboroval; tolike da bo volitve verificiral in adresno debato dovršil in morda vlado kaj pokregal zaradi strašanske krize, katera se zdaj nij dovršena. Pač je zadnji čas, da se naš državni zastop resno posvetuje, kaj je storiti, da se ustavi velikanska nevarnost, katera prav zdaj preti uničiti našo državo; kajti sliši se od merodajnih stranij, da še le zdaj pride pravi „krah“ in v resnici so na Dunaji in v Trstu napovedani mnogi falimenti, donara nij več dobiti po nobeni ceni; zgodilo se bode, da človek z velikim premoženjem ne bode dobil 100 gl. na posodo in da mnogo poštenih ljudij, uradnikov in delalcev bode ostalo brez zaslužka. Mislite se na tisoče stradajočih družin, nezaupljivost od vseh stranij in na vrh še politično mizerijo in razdraženost in srd vseh narodov na ono stranko, ki je vse to prouzročila, pa imate žalostno podobo Avstrije, če se hitro ne pomaga. Kako pa pomagati? V prvi vrsti mora državi skrbeti, da prihrani pri vsih družih budgetih, pa da budget za javna dela prav obilno dotira, da se bodo začele zidati železne ceste. Morda bo vsled tega vendar enkrat ugodno rešeno vprašanje zaradi predelske železnice, ker premisliti je treba, da naša deželica bo popolnoma ubožala v kljub vsem izvrstnim pridelkom, ki se tukaj nahajajo, če kmalo ne dobimo te železnice.

Denašnja „Neue freie Presse“ je prinesla članek, ki popisuje grozno finančno stanje naše države in vest, da finančni minister resno misli na to, da se pomore trgovstvu in obrtniji in da bo glavno

delo novega drž. zbora odvrnjenje hude krize, katera se zaradi Avstrije zdaj širi po celi Evropi.

Hrvatski sabor bode te dni razpuščen, ker z novembrom bo začel zborovati ogrski parlament. Sabor še nij dovršil vsega dela, vendar pa so Hrvatje kolikor toliko zadovoljni se sedajno vlado, ker imajo v narodnem obziru skoro vse, kar hočejo.

Na Francoskem postaja položaj vsaki dan čudnejši; v kratkem stopi skup narodna skupščina; monarhisti bodo precej stavili vprašanje zaradi restauracije monarchije; republikanci in bonapartisti pa so se zedinili, da bodo temu predlogu nasprotovali in se sliši da imajo republikanci večino zagotovljeno in da bodo v najslabšem slučaju zapustili skupščino, da po tem bode manjkalo postavno število poslancev, vsled česar ne bo mogoče sklepati o nobeni reči. Monarhisti pa se menda tega ne strašijo, marveč računijo na Mac-Mahona, da bo republiko izdal in kralja Henrika V. se silo bajonotov na prestol postavil; faktično je, da je grof Chambord uže poslal svoje konje na Francosko, in da se on sam te dni preseli iz Avstrije na mejo Francosko, da bo bolje pri rokah. Če tudi pride ta človek na prestol, njegova vlada ne bo dolgo trajala, pač pa bode Francosko še enkrat doživelo krvavo mesarjenje. Sicer pa še nij gotovo, če bo cela armada ubogala Mac-Mahona. Na vsak način bomo prihodnji mesec mnogo, mnogo doživeli.

Na Španjskem Castellar zdaj ostro vlada, zatorej pa ima zdaj republika dober uspeh in Karlisti dobivajo zmerom po hrbtu.

Narodna šola.

Ne samo kristjanska, sploh človeška dolžnost je, da bogatejši ljudje podpirajo uboge, in tako se pri nas po vsih deželah več ali manj dela. Tudi občine država podpira, in celo razni dobrotniki večkrat v društva stopijo, da blagodejni namen lože dosežejo. Prav mnogovrstni so načini, po katerih se da ubogim pomagati, kajti neizmeren razloček je med njimi, in eni so po nesreči, drugi po nepazljivosti, nevednosti in še drugi so po lastni krivdi zabredli v propad. Mnogo jih je tudi takih, ki so revni od doma, in nemorejo dospeti do več premoženja. Vsem tem na pomoč prihajati je gotovo lepo in vrh tega vsi deželi korist posebno, če imajo družino, ker je uboštvo izvirnik velikega zla in novadno slabo odgojeva otroke. Evo tu je priložnost, takim ubogim otrokom pomagati za celo življenje s tem, da hodijo v šolo, da se potem še kakega rokodelstva ali celo kakega znanstva učijo, da poznej dobijo službe. Otrokom pa šola le malo koristi, če nijnajmo buker, papirja, peres in drugih učil, in prav zato ne morajo ubogi star. otrok pošiljati v šolo, ker jim teh reči kupavati ne morajo, in brez njih uspeha nij. Dobrotniki in Vi, ki vam je mar za šolo, za našo narodnost, in ki ljubite otroke, podpirajte jih sploh, darujte jim pa uže zdaj o začetku šolskega leta kaj malega v pušice, da se jim bodo mogle dajati take šolske stvari.

Razne vesti.

(Šolstvo.) Ministerstvo še sedaj nij razjasnilo, ali bodo v prvi šoli letos parallelke ali ne. Ti gospodje odlašajo do zadnjega trenutka. Ob tej priliki moramo hvalevredno omeniti, da nij res, da je bil g. ravnatelj Schaffenhauer za odpravljanje parallelk, marveč da se še vedno poganja za nje, kar je za gorške razmere jako potrebno, če nočemo s časom praznih klopj gledati.

(Staršem in gospodom prostakom.) Gospodje dobte sobe in stariši stanovanja in hrano za sinove študente pri mnogih dobrih rodbinah v Gorici. Ker lor hoče kaj več izvedeti, naj se obrne do našega nredništva.

(Popravek.) V zadnji „Soči“ šte. 43. se je vrnila neljuba pomota. V dopisu iz Gorice citaj zadnji stavek tako le: „Po tem ima naše mesto un podestà a sorte. Naj bi po njem tudi naše mesto boljša osoda zadela!“

(Našim dijakom.) Gimnazijsko ravnateljstvo naznanja, da se šola začne stoprv v tvorek 4. novembra, ne pa v ponedeljek, kakor je bilo priobčeno v gimnazijskem izvestji. Vpisovanje traja incl. do 3. novembra. Ravno tako se naznanja, da na vadnici bode začetek v tvorek, vpisovanje v ponedeljek in tvorek; pripravnišče ima pa še le 8 svojo „božjo službo.“

Cenik raznega blaga

na goriškem trgu, 30. oct.

	f.	kr.
Pšenica kraška, vagan	3	65
„ gorska „	3	50
„ goriška „	2	—
Tursica domača „	2	20
„ ogerska „	2	25
Ječmen cel „	2	—
„ pehan „	3	50
Oves laški „	1	30
„ ogrski „	1	30
Fizol laški „	3	40
„ gorski „	2	67
Rž „	2	30
Krompir nov cent „	2	30
Seno „	1	—
Slama „	1	—
Slanina [špeh] domača cent	42	—
„ ameriška „	35	—
Vino črno, vedro [Em]	19	do
„ belo „	14	„
Pivo gradsko „	9	„

Riž I. vrste po 13 fl. vrste po 12.50 III. vrste po 10.25 IV. vrste po 9.50 V. vrste po 8 fl.

Moke iz Ritterjevih mlinov v Stračicah.

Še zakljem: Št. I. po 16.70 Št. II. po 15.40 Št. III. po 13.60 Št. IV. po 12.50 Št. V. po 10.90 VI. po 8.40.

Brez zaklja: Otrobi drobni po 3.10 otrobi debeli po 3.— fl.

Iz uredniške listnice.

G. B. v. F. Žal nam, da ne moremo porabiti poslanega spisa; po tem bi bil naš list čisto šolski. In menda je isto stvar uže drug slovenski list prinesel.

G. Razing prihodnjic.

Gosp. J. I. v G. Vaše poslano prihodnjic.

Slavnemu občinstvu

dajem na znanje, da sem začel delati s svojim novim mlinom.

Svoj mlin sem zdaj gledé na vsakovrsten napredek v mlinarski stroki tako pre naredil, da mi bode oslej mogoče čestite naročnike, kateri so uže poprej skoz več let meni svoje popolno zaupanje skazavali, še boljše zadovoliti bodisi zaradi nizke cene, kakor tudi zaradi izvrstnih izdelkov. Iz kratka, jaz sem vse storil, da slavno občinstvo popolno zadovoljim, vsled česar se nadejam, da me bode oslej še z večim zaupanjem počastilo.

VENZEL JOCHMANN

lastnik mehaničnega mlina v Ajdovščini.

ALBIN SLITSCHER

trgovec v LJUBLJANI,
na dunajski cesti, št. 64

priporoča svojo štacuno

za specerijsko blago in železino; drži zalogo najboljših vodnih in cirkularnih žag za dile, deske in furnire, mnogovrstnih ročnih žag, pil, vlitih in iz pleha emailiranih piskrov in vseh orodij za kuhinjo; železne prihranilne ognjišča; plehate in grudelnaste peči in kotle, košnje ino slamorezne kose, lepo pozlačene križe za grobe i. t. d.